

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4

ЧАСТИНИ МОВИ У ФУНКЦІЙНО-КАТЕГОРІЙНІЙ ГРАМАТИЦІ

ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ

1. Сучасне розуміння системи частин мови.
2. Обсяг іменника, прикметника, дієслова, прислівника й числівника як частин мови. Місце займенникових слів у системі частин мови.
3. Статус прийменників, сполучників, часток, зв'язок, вигуків у функційно-категорійній граматиці.
4. Слова-речення, їхні типи.

МАГІСТРАНТ ПОВИНЕН ЗНАТИ

- частини мови за п'ятикомпонентною системою;
- граматичну кваліфікацію займенникових слів, дієприкметників і дієприслівників;
- типи слів-морфем, їхні функції;
- типи слів-речень.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Безпояско О. К., Городенська К. Г., Русанівський В. М. Граматика української мови. Морфологія : [підручник]. Київ : Либідь, 1993. С. 10–329.
2. Вихованець І. Р., Городенська К. Г. Теоретична морфологія української мови : [академ. граматика укр. мови] / за ред. І. Р. Вихованця. Київ : Унів. вид-во "Пульсари", 2004. С. 26–28, 44–53, 121–131, 151–166, 184–214, 217–220, 298–302.

Додаткова

1. Вихованець І. Р. Прийменникова система української мови. Київ: Наукова думка, 1980. 286 с.
2. Вихованець І. Р. Частини мови в семантико-граматичному аспекті. Київ: Наукова думка, 1998. 256 с.
3. Вихованець І. Р. Частиномовний статус дієприкметників. *Українська мова*. 2003. № 2. С. 54–60.
4. Вихованець І. Р. Частиномовний статус інфінітива. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського: [зб. наук. праць]*. Вінниця, 2000. Серія : Філологія. Вип. 2. С. 21–27.
5. Гнатюк Г. М. Дієприкметник у сучасній українській літературній мові. Київ: Наукова думка, 1982. 248 с.

6. Городенська К. Г. Сполучники української літературної мови. Київ, Інститут української мови: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2010. 208 с.
7. Грищенко А. П. Прикметник в українській мові. Київ: Наукова думка, 1978. 207 с.
8. Кучеренко І. К. Граматична характеристика дієприкметника і його місце в системі частин мови. *Мовознавство*. 1967. № 4. С. 12–20.
9. Кучеренко І. К. Теоретичні питання граматики української мови. Морфологія : в 2-х ч. Київ: Вид-во Київ. ун-ту. Ч. 1. 1961. 172 с.; Ч. 2. 1964. 159 с.
10. Лукінова Т. Б. Числівники в слов'янських мовах (порівняльно-історичний нарис). Київ: Наукова думка, 2000. 370 с.
11. Матвіяс І. Г. Іменник в українській мові. Київ: Радянська школа, 1974. – 184 с.
12. Мацько Л. І. Інтер'єктиви в українській мові. Київ: КДПІ, 1981. 130 с.
13. Мелашенко Ю. Б. Предикативні форми на *-но*, *-то* у лінгвістичній термінології. *Українська термінологія і сучасність* : [зб. наук. праць]. Київ: КНЕУ, 2001. Вип. 4. С. 261–264.
14. Ожоган В. М. Займенникові слова у граматичній структурі сучасної української мови. Київ, 1997. 230 с.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Завдання 1. *Визначте типи слів-морфем.*

I. Ім'я Сергія Параджанова майже чотири десятиліття – у списках кращих кінематографістів світу. Його фільм “Тіні забутих предків” (1964) став епохальним.

Сергій Параджанов (Саркіс Параджанян) народився 9 січня 1924 р. в Тифлісі (Тбілісі). Його батько Йосип, відомий у місті антиквар і меценат, був досить заможною людиною. З приходом радянської влади його неодноразово заарештовували. Маленькому Сергію довелося пережити декілька обшуків.

1942 р. хлопець закінчує середню школу і поступає на будівельний факультет Тбіліського інституту інженерів залізничного транспорту. Через рік залишає вуз і вступає відразу до двох творчих закладів: Тбіліської консерваторії (вокальний факультет) і хореграфічного училища при оперному театрі (С. Цалик).

II. 1. Лети, моя пісне, не лягай спочивати. 2. Спішать літа у мреві голубому. 3. Щоднини, щохвилі, щомиті зі мною говорить рідна земля. 4. Вклонімося, люди, матері своїй. 5. Спішить до моря сивочубий Дніпр, На хвилях, мовби на руках, несе мелодію любові. 5. Кохане слово, мене ти пригорни. 6. Вікам не стерти дух майдану Й святий наш український гнів. 7. Щодня вона святила слово, Не мовлячи чужинського ні слова. 8. У час війни, у час страждання Не згасне й не помре кохання. 9. Чом перший сніг, лапатий сніг Невинність журно ронить? (І. Вихованець).

Завдання 2. *Визначте слова-речення, укажіть їхнє значення та вираження.*

1. – У тебе так багато друзів? – Авжеж (В. Слапчук).
2. – Ти, Ярославе, негайно збирай дружини свої і стань по Острі! Жди з Києва моїх нарочних... – Добре, – відгукнувся Ярослав (В. Малик).
3. – Благословив єпископ? – Благословив. – Ну й слава Богу (В. Шевчук).
4. – Налякала? – засміялася художниця. – Ні, – він нарешті наважився, – здивували (П. Загребельний).
5. – Але ти можеш прийняти мусульманство, наректися рабою Аллаха і тоді... – Ні! – скрикнула Марія, намагаючись криком убити черв'як вагання, який тепер боляче завертівся в серці (Р. Іваничук).
6. – Давай покличемо твою сестру. Ти вибачишся. Я ж прочитаю свою нову поему. Гарзд? (В. Шевчук).
7. – Холм забирає від мене літа, забирає силу, а потрібного хосену з того не бачу. – Хіба? (Д. Міщенко).
8. – Тпру! Тпру! – гукав Тарас кобилі (В. Шевчук).
9. Але тікай швидко! Ну! Тікай! (Ю. Покальчук).
10. І в цей час десь зовсім поруч почулося: – Агов! (Я. Стельмах).
11. – Співає гарно? – Мабуть... (В. Шевчук).
12. – Ого! Тобі вже тридцять три! (Л. Дереш).
13. – Прощайте! – гукають (Д. Міщенко).
14. ...тоді ніби оддалеки-далеки: “Тьох. Тьох. Тьох” (Ю. Мушкетик).